

**ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ОХОРО-
НУ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ»** –

основоположний законодавчий акт, що спрямований на збереження та відновлення природ. стану атмосфер. повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екол. безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосфер. повітря на здоров'я людей та навколишнє природ. середовище, прийнятий ВРУ 16 жовт. 1992. Закон визначає прав. і організац. основи та екол. вимоги в галузі охорони атмосфер. повітря. Цей Закон є складовою частиною екол. зак-ва. Він є базовим не тільки в сфері охорони атмосфер. повітря, а й встановлює прав. засади охорони озонного шару та клімату, спрямований на реалізацію конституційного права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля та достовірну інформацію про його стан. Складається з преамбули, 9 розд., що включає 35 ст.: заг. положення; стандартизація і нормування в галузі охорони атмосфер. повітря; заходи щодо охорони атмосфер. повітря; дотримання вимог щодо охорони атмосфер. повітря під час проектування, будівництва та реконструкції підприємств та ін. об'єктів, які впливають або можуть впливати на стан атмосфер. повітря; контроль у галузі охорони атмосфер. повітря; держ. облік та моніторинг у галузі охорони атмосфер. повітря; відповідальність за порушення зак-ва в галузі охорони атмосфер. повітря; міжнар. відносини у галузі охорони атмосфер. повітря; прикінцеві положення.

У розд. I закріплено: визначення осн. термінів; основоположні засади держ. управління в галузі охорони атмосфер. повітря. Відповідно до Закону атмосфер.

повітря – це життєво важливий компонент навколишнього природ. середовища, який являє собою природ. суміш газів, що знаходиться за межами жилих, виробничих та ін. приміщень. Відносини в галузі охорони атмосфер. повітря регулюються цим Законом, ЗУ «Про охорону навколишнього природного середовища» та ін. нормат.-прав. актами. Охорона атмосфер. повітря розглядається як система заходів, пов'язаних із збереженням, поліпшенням та відновленням стану атмосфер. повітря, запобіганням та зниженням рівня його забруднення та впливу на нього хім. сполук, фіз. та біол. факторів. Держ. управління в галузі охорони атмосфер. повітря відповідно до Закону здійснюють: КМУ; центр. орган виконавчої влади, що забезпечує формування держ. політики у сфері охорони навколишнього природ. середовища; центр. орган виконавчої влади, що реалізує держ. політику у сфері охорони навколишнього природ. середовища; центр. орган виконавчої влади, що забезпечує формування держ. політики у сфері охорони здоров'я; центр. орган виконавчої влади, що реалізує держ. політику у сфері охорони здоров'я; Рада міністрів АРК, місц. держ. адміністрації, ін. центр. та місц. органи виконавчої влади, органи місц. самоврядування.

У розд. II окреслені завдання стандартизації і нормування в галузі охорони атмосфер. повітря; визначені нормативи в галузі охорони атмосфер. повітря: нормативи екол. безпеки атмосфер. повітря; нормативи ГДВ забруднюючих речовин стаціонарних джерел; нормативи гранично допустимого впливу фіз. та біол. факторів стаціонарних джерел; нормативи вмісту забруднюючих речо-

вин у відпрацьованих газах та впливу фіз. факторів пересувних джерел; технол. нормативи допустимого викиду забруднюючих речовин. Зак-вом можуть встановлюватися й ін. нормативи в галузі охорони атмосфер. повітря.

Розд. III присвячений заходам щодо охорони атмосфер. повітря. Підприємства, установи, орг-ції та громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності, що здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосфер. повітря та діяльність яких пов'язана з впливом фіз. та біол. факторів на його стан, зобов'язані: здійснювати організац.-госп., техн. та ін. заходи щодо забезпечення виконання вимог, передбачених стандартами та нормативами екол. безпеки у галузі охорони атмосфер. повітря, дозволами на викиди забруднюючих речовин тощо; вживати заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фіз. факторів; забезпечувати безперебійну ефективну роботу і підтримання у справному стані споруд, устаткування та апаратури для очищення викидів і зменшення рівнів впливу фіз. та біол. факторів; здійснювати контроль за обсягом і складом забруднюючих речовин, що викидаються в атмосфер. повітря, і рівнями фіз. впливу та вести їх постійний облік; заздалегідь розробляти спец. заходи щодо охорони атмосфер. повітря на випадок виникнення надзв. ситуацій техногенного та природ. характеру і вживати заходів для ліквідації причин, наслідків забруднення атмосфер. повітря; забезпечувати здійснення інструментально-лабораторних вимірювань параметрів викидів забруднюючих речовин стаціонарних і пересувних джерел та ефектив-

ності роботи газоочисних установок; забезпечувати розроблення методик виконання вимірювань, що враховують специфічні умови викиду забруднюючих речовин; використовувати метрологічно атестовані методики виконання вимірювань і повірені засоби вимірювальної техніки для визначення параметрів газопилового потоку і концентрацій забруднюючих речовин в атмосфер. повітрі та викидах стаціонарних і пересувних джерел; здійснювати контроль за проектуванням, будівництвом і експлуатацією споруд, устаткування та апаратури для очищення газопилового потоку від забруднюючих речовин і зниження впливу фіз. та біол. факторів, оснащення їх засобами вимірювальної техніки, необхідними для постійного контролю за ефективністю очищення, дотриманням нормативів ГДВ забруднюючих речовин і рівнів впливу фіз. та біол. факторів та ін. вимог зак-ва в галузі охорони атмосфер. повітря; своєчасно і в повному обсязі сплачувати екол. податок. Виконання заходів щодо охорони атмосфер. повітря не повинно призводити до забруднення ґрунтів, вод та ін. природ. об'єктів.

Розд. IV окреслює вимоги щодо проектування, будівництва і реконструкції підприємств та ін. об'єктів, які впливають або можуть впливати на стан атмосфер. повітря, удосконалення існуючих і впровадження нових технол. процесів та устаткування здійснюються з обов'язковим дотриманням норм екол. безпеки, держ. саніт. вимог і правил на запланованих для будівництва та реконструкції підприємствах та ін. об'єктах, а також з урахуванням накопичення і трансформації забруднення в атмосфе-

рі, його транскордонного перенесення, особливостей кліматичних умов. Будівництво та введення в експлуатацію нових і реконструйованих підприємств та ін. об'єктів, які не відповідають встановленим законами вимогам про охорону атмосферного повітря, забороняються. Для визначення безпеки для здоров'я людини та екол. безпеки під час проектування, розміщення, будівництва нових і реконструкції діючих підприємств та ін. об'єктів проводяться оцінка впливу на довкілля та держ. саніт.-гігієнічна експертиза у порядку, визначеному законом.

Розд. V. Контроль у галузі охорони атмосферного повітря здійснюється з метою забезпечення дотримання вимог закону про охорону атмосферного повітря місц. органами виконавчої влади, органами місц. самоврядування, посадовими особами цих органів, а також підприємствами, установами, організаціями та громадянами. Закріплені такі види контролю: держ., виробничий та громад.

У розд. VI сформульовані заг. засади щодо держ. обліку (йому підлягають об'єкти, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей та на стан атмосферного повітря; види та обсяги забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря; види і ступені впливу фіз. та біол. факторів на стан атмосферного повітря) та моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря. Моніторинг проводиться з метою отримання, збирання, оброблення, збереження та аналізу інформації про викиди забруднюючих речовин та рівень забруднення атмосферного повітря, оцінки та прогнозування його змін і ступеня небезпечності та розроблення науково обґрунтованих рекомендацій для прийнят-

тя рішень у галузі охорони атмосферного повітря. Моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря є складовою частиною держ. системи моніторингу навколишнього природ. середовища.

Спец. положення розд. VII присвячені особливостям юрид. відповідальності за порушення закону в галузі охорони атмосферного повітря. Законами може бути встановлена відповідальність за ін. види правопорушень в галузі охорони атмосферного повітря. Спори з питань охорони атмосферного повітря вирішуються у встановленому законом порядку. Шкода, завдана порушенням закону про охорону атмосферного повітря, підлягає відшкодуванню у порядку та розмірах, встановлених законом.

Розд. VIII містить норми щодо участі України у міжнар. співробітництві в галузі охорони атмосферного повітря.

ЗУ «П. о. а. п.» й досі залишається головним нормат.-прав. актом рамкового характеру. Закон належить до спеціалізованих законів у галузі екол. права, в ньому не існує чіткого визначення механізму реалізації його положень, що викликає необхідність прийняття КМУ низки відповідних актів.

Лит.: Кравцов С. Стандартизація і нормування в галузі охорони атмосферного повітря // Право України, 1999, № 3 (4); Ворущило С. В. Адміністративно-правове регулювання охорони атмосферного повітря в Україні: загальна характеристика та шляхи удосконалення // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2010, № 1 (47); Копиця Є. М. Правові засади нормування у галузі охорони атмосферного повітря: дис. ... канд. юрид. н.: 12.00.06. Х., 2016.

Г. В. Анісімова.